

Täysistunto

Torstai 12.6.2025 klo 16.00—19.36

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 30 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 25/2025 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 16/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.54 **Mauri Peltokangas ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi muun muassa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia, jolla osaltaan pannaan täytäntöön niin sanottu viides rahanpesudirektiivi ja perustettiin pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä. Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä on kokonaisuus luottolaitosten ylläpitämistä pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmistä, Tullin ylläpitämästä pankki- ja maksutilirekisteristä sekä koostavasta sovelluksesta. Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää käyttäviä toimivaltaisia viranomaisia ovat Verohallinto, Tulli, Ulosottolaitos, poliisi, Rajavartiolaitos, Puolustusvoimat ja Finanssivalvonta. Toimivaltaisten viranomaisten on mahdollista saada pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä tilin asiakkuutta koskevia tietoja. Voimassa olevan sääntelyn perusteella järjestelmästä ei voi kuitenkaan saada tilin saldotietoja eikä tilitapahtumiin tai arvopapereihin liittyviä tietoja.

Hallituksen esityksessä vuodelta 2018, jossa ehdotettiin pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän säätämistä, ehdotettiin asiakkuutta koskevien tietojen lisäksi tilin saldo- ja tilitapahtumatietojen sisällyttämistä valvontajärjestelmään. Eduskuntakäsittelyssä ehdotuksen mukaista pankki- ja maksutilijärjestelmän tietosisältöä supistettiin perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella. Perustuslakivaliokunta muun muassa totesi tuolloin, että ehdotetun kaltainen sääntely, jolla olisi mahdollistettu yksityiselämän ydinalueelle ulottuva arkaluontoisten henkilötietojen käsittely salassapitovelvollisuuden estämättä, olisi tullut valmistella, perustella ja laatia sisällöltään erityisen huolellisesti perustuslain asettamat vaatimukset huomioiden. Hallintovaliokunta piti sittemmin vuonna 2022 antamassaan mietinnössä kyseisen lain muuttamista välttämättömänä, että tilitapahtumatietojen tuominen järjestelmän piiriin otetaan nopealla aikataululla valmisteltavaksi, sillä nykyinen järjestelmä aiheuttaa epätietoisuutta ja päällekkäisiä kustannuksia sekä viranomaisissa että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2025 vp

yksityisellä sektorilla. Valiokunta katsoi, että järjestely, jossa tilinumerot on viety monimutkaisen sääntelyn ja tietosuojan taakse mutta joka ei kata tilitapahtumatietojen käsittelyä, ei ole yksilönsuojan, tietosuojan eikä rikoshyödyn jäljittämisen ja pois ottamisen kannalta eikä myöskään järjestelmästä aiheutuvat kustannukset huomioiden uskottava tai keskeinen ratkaisu.

Esityksessä ehdotettujen lainmuutosten tavoitteena on nyt mahdollistaa toimivaltaisten viranomaisten saldo-, tilitapahtuma- ja arvopaperitietoihin liittyvien kyselyjen tekeminen pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta. Esityksessä ei ehdoteta viranomaisille uusia toimivaltuuksia saldo- ja tilitapahtumatietoihin ja arvopaperitietoihin pääsemiseksi. Perustuslakivaliokunta on antanut esityksestä lausunnon, jonka mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä todetussa perustuslakivaliokunnan lausunnossa on kiinnitetty hallintovaliokunnan huomiota kahteen seikkaan, joista toisen johdosta valiokunta teki tarkennuksen saldo- ja tilitapahtumajärjestelmästä saatavia tietoja koskevaan säännökseen. Toinen perustuslakivaliokunnan huomio kohdistui siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevan sääntelyn valtiosääntöisen välttämättömyysedellytyksen tulee olla lakiteknisesti toteutettu asianmukaisesti ja sen tulee myös tarkoittaa henkilötietojen käsittelyn rajoittamista riittävillä kontrolleilla välttämättömään. Luonnollisen henkilön yksityiskohtaiset tilitiedot rinnastuvat yksityiselämän suojan ydinalueelle kuuluviin arkaluonteisiin tietoihin. Perustuslakivaliokunnan mukaan hallituksen esityksen ennakkollisen kontrollin ajatuksena toimivaltaisen viranomaisen pyytäessä tietoja vaikuttaa olevan ennen kaikkea se, että tietojen käsittelyn turvallisuus ja asianmukaisuus nojaavat virkavastuujärjestelmään. Perustuslakivaliokunta on toistuvasti todennut, että tietojen suojaamista oikeudettomalta käytöltä ei voi perustaa vain rekisterinpitäjää tai tietojen käsittelijää koskevan virkavastuun varaan. Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että ennakkokontrollin kannalta pyynnön yksilöintitiedot kontrolloivat tietopyyntöjä melko muodollisesti. Yksilöintitiedot eivät sisällä tietoa siitä, miten tiedonsaantioikeuden käyttöä suhteessa välttämättömyysedellytykseen on arvioitu tietoja pyytävässä toimivaltaisessa viranomaisessa. Perustuslakivaliokunnan mielestä olisi perusteltua, että tällainen välttämättömyysarviointi kirjataan joko saldo- ja tilitapahtumajärjestelmään tai toimivaltaisen viranomaisen omaan tietojärjestelmään ennakkokontrollin varmistamiseksi sekä sen todentamiseksi, että kukin tietopyynnön tekijä on arvioinut sen tietopyynnön laajuutta lakiehdotuksessa ehdotetulla tavalla sekä voimassa olevien tiedonsaantioikeuksien mukaisesti. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että hallintovaliokunnan on syytä lisätä ehdotukseen välttämättömyysarvioinnin kirjaamista koskeva sääntely.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksen perusteluissa on useissa eri kohdissa tuotu esiin viranomaisen velvollisuus välttämättömyysedellytyksen täyttymistä koskevaan harkintaan ennen tietopyynnön tekemistä. Hallintovaliokunta tuo tämän mietinnössään esiin. Esityksessä myös ehdotetaan säädettäväksi, että toimivaltainen viranomainen vastaa tekemänsä kyselyn välttämättömyydestä ja oikeasuhtaisuudesta. Pykälän säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että viranomaisen on ennen kyselyn tekemistä arvioitava, mitä tietoja ja kuinka pitkältä ajalta sen on välttämätöntä saada kyseisen tehtävänsä hoitamiseksi. Hallintovaliokunta toteaa lisäksi, että ehdotetun sääntelyn mukaan tietopyyntöjä voivat tehdä ainoastaan sellaiset toimintavaltaisen viranomaisen henkilöstön jäsenet, jotka on nimetty ja valtuutettu suorittamaan näitä tehtäviä. Lisäksi on huomioitava, että viranomaisen tietopyyntöjä koskevasta lokirekisteristä on käytävä ilmi myös keskitetystä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2025 vp

sähköisestä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmästä tiedustelun suorittaneen henkilön ja sen määränneen henkilön tunnistetiedot.

Hallintovaliokunta toteaa mietinnössään vielä selvytyden vuoksi, että viranomaisille on jo nykyisten toimivaltasäännösten avulla mahdollistettu laaja oikeus saada saldo- ja tilitapahtumatietoja tehtäviensä hoitamiseen. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että kattavista tiedonsaantioikeuksista huolimatta käytännön tietojen kyselyyn ne ovat suurelta osin manuaalisia ja vievät paljon resursseja. Kyselyjä tehdään muun muassa sähköpostitse. Ehdotettu uudistus muuttaa sitä teknistä tiedonluovuttamistapaa, jolla viranomaiset saavat saldo- ja tilitapahtumatietoja luotto- ja maksulaitoksilta ja muilta tiedonluovuttajilta, eikä esitys siten lisää viranomaisten toimivaltuuksia saldo- ja tilitapahtumatietoihin ja arvopaperitietoihin pääsyyn. Hallintovaliokunta pitää edellä todetun huomioon ottaen järjestelmän käyttöön liittyviä välttämättömyyden kontroleja asianmukaisina ja riittävinä. Valiokunta korostaa sääntelyn mahdollistamaa rekisteröidyn oikeuksien kannalta huomattavasti valvotumpaa ja tietoturvallisempaa järjestelmää nykytilaan verrattuna. Hallintovaliokunta katsoo, että keskitetty järjestelmä mahdollistaa prosessien sujuvoittamisen ja viranomaistyön tehokkuuden parantamisen, eikä tästäkään näkökulmasta pidä uuden kirjaamis- käytännön lisäämistä sääntelyyn tarpeellisenä.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä tuoda esiin sen seikan, jonka hallintovaliokunta toteaa mietinnössään, että pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä saatavien tietojen ulkopuolelle jäävät vielä esimerkiksi luottoja ja vakuuksia koskevat tiedot. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmässä tietopyyntöjen kohdentaminen oikeaan tiedonluovuttajaan on haasteellista. Hallintovaliokunta pitää tarpeellisenä, että luottoja ja vakuuksia koskevien tietojen saamista keskitetysti tietojärjestelmistä viranomaisten käyttöön selvitetään.

Arvoisa rouva puhemies! Hallintovaliokunta puoltaa mietinnössään lakiehdotuksen hyväksymistä vähäisin muutosehdotuksin. Mietintöön liittyy yksi vastalause.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia esittelystä. — Ja sitten edustaja Eerola.

19.03 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset myös minun puolestani hallintovaliokunnalle ja sen puheenjohtajalle, edustaja Peltokankaalle, joka tuossa tämän kauan kaivatun esityksen esitteli. Tämä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän uudistaminen on tosiaan aika pitkään odotettu askel kohti kaikin tavoin tehokkaampaa viranomais-toimintaa ja myöskin tietoturvallisempaa tiedon saamista.

Kyse ei ole, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja Peltokangas tuossa ansiokkaasti totesi, mistään uusista toimivaltuuksista, niin kuin nyt on jossain kohtaa pelätty, vaan siitä, että nyt jo näiden voimassa olevien tiedonsaantioikeuksien käytännön toteutusta saatetaan ikään kuin nykyaikaan, eli ei tule mitään uusia toimivaltuuksia viranomaisille.

Nykyisin nämä viranomaiset joutuvat lähettelemään kaiken maailman saldo- ja tilitietopyyntöjä sähköpostitse ja joskus jopa manuaalisesti, eli on sikälikin asiallista, että tätä päivitetään. Se ei edes palvele meidän kansalaisia eikä tosiaankaan julkista taloutta. Tämä nyt luotava tämmöinen keskitetty järjestelmä parantaa moninkin tavoin viranomaisprosessien nopeutta, sitten myöskin eräällä tavalla yhdenmukaisuutta ja myöskin tietosuojaan tasoa, eli rekisteröidyn oikeudet huomioidaan tulevaisuudessa entistäkin paremmin.

Perustuslakivaliokunta omassa lausunnossaan on arvioinut tämän esityksen käsiteltäväksi ihan tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, ja hallintovaliokunta on sitten tehnyt sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2025 vp

hen perustellut tarkennukset, jotka edelleen varmistavat tällaisten arkaluonteisten tietojen käsittelyn lainmukaisuuden.

Perussuomalaiset ja minä heidän joukossaan tuemme tietenkin tätä esitystä, koska se on hallittu ja tarkoituksenmukainen ja vastaa viranomaisten sekä ennen kaikkea kansalaisten odotuksiin siitä, että tietoa käsitellään tehokkaasti mutta sitten myöskin vastuullisesti. — Kiitokset.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 25/2025 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.